

การเรียนรู้ผ่านการสะท้อนคิดในการปฏิบัติการพยาบาลเด็กชั้นสูง : ประสบการณ์ และผลลัพธ์การเรียนรู้ของนิสิตพยาบาลระดับบัณฑิตศึกษา

Learning by Reflective Practice in Advanced Pediatric Nursing Practicum: Experience and Learning Results of Graduate Nursing Students

บทความวิจัย

สุรศักดิ์ ตรีชัย*

Surasak Treenai, R.N., M.S.N.*

บทคัดย่อ

การวิจัยเชิงปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วมครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่ออธิบายประสบการณ์ และผลลัพธ์ของการเรียนรู้ของนิสิตพยาบาลระดับบัณฑิตศึกษา ที่ศึกษาในรายวิชาปฏิบัติการพยาบาลเด็กชั้นสูงผ่านการเรียนรู้ด้วยการสะท้อนคิด เก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่มย่อย การสังเกตและการทบทวนแผนการพยาบาลของนิสิต ผู้ให้ข้อมูลหลัก คือนิสิตพยาบาลระดับบัณฑิตศึกษา จำนวน 10 คน นำข้อมูลมาวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่าประสบการณ์การเรียนรู้ผ่านการสะท้อนคิดในการปฏิบัติการพยาบาลเด็กชั้นสูง ประกอบไปด้วยกระบวนการ 3 ขั้นตอน คือ ขั้นการค้นพบความจริง ขั้นการประยุกต์ใช้ทฤษฎีการพยาบาล และขั้นการคงไว้ซึ่งการเรียนรู้แบบสะท้อนคิดด้วยแรงจูงใจของตนเอง ส่วนผลลัพธ์การเรียนรู้สามารถสรุปเป็นประเด็นหลักได้ว่านิสิต “มองเห็นความเปลี่ยนแปลง” ซึ่งประกอบด้วยประเด็นย่อย 3 ประเด็น คือ สามารถระบุผลลัพธ์การพยาบาลได้ เกิดความมุ่งมั่นในการใช้ทฤษฎีการพยาบาล และรู้สึกประสบความสำเร็จในการปฏิบัติการพยาบาล ข้อค้นพบในการวิจัยนี้แสดงให้เห็นว่าการสอนแบบสะท้อนคิดคือกุญแจสำคัญของการเรียนในวิชาปฏิบัติการพยาบาล เพราะนิสิตสามารถนำตัวเองเพื่อการเรียนรู้พร้อมไปกับการสะท้อนคิด และประเด็นที่พบในการวิจัยนี้สามารถใช้ในการประเมินผลการเรียนรู้ผ่านการสะท้อนคิดในการเรียนวิชาปฏิบัติการพยาบาลได้

คำสำคัญ : การสะท้อนคิด, การเรียนรู้, การปฏิบัติการพยาบาลเด็กชั้นสูง, นิสิตพยาบาลระดับบัณฑิตศึกษา

Abstract

The Purpose of participatory action research were to describe experience and learning results of master student nurses by learning through reflective practice in advanced pediatric nursing practicum. Data were collected through interviews, focus groups, observations and a review of nursing care plan. The participants were 10 graduated nursing students. Thematic qualitative analysis was used for the analysis and interpretation of the data. The reflective practice of graduate nursing students were found in 3 steps of learning experience as follows: 1) “discovering reality” with processes of exploring the data, evaluating nursing situation, and perceiving the real nursing problem, 2) “using nursing theory” with processes of defining strategies to solve nursing problem and evaluating problem-solving action and, 3) “holding on” with the process of getting and staying motivated to learning by reflective thinking. The learning results themes emerged from the data was

Corresponding Author: *อาจารย์ประจำคณะพยาบาลศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

*Lecturer, Faculty of Nursing, Chulalongkorn University, E-mail: streenai@hotmail.com

“Seeing change” which including: can identifying the nursing outcomes, making a commitment to practice by using nursing theory, and feeling success with nursing. The finding represented that the reflective practice is the key for teaching in practicum course because graduate nursing students can lead themselves to study by using nursing knowledge together with reflective thinking. In additional, the learning results from reflective practices can use as evaluation topic for the practicum course.

Keywords: Reflection, Learning, Advance pediatric nursing practice, Graduated nursing students

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การปฏิบัติการพยาบาลเด็กชั้นสูง คือการกระทำกรพยาบาลโดยตรงอย่างเป็นองค์รวมแก่เด็กเฉพาะกลุ่ม หรือเฉพาะโรคที่มีปัญหาสุขภาพซับซ้อน ซึ่งต้องอาศัยผู้ปฏิบัติการพยาบาลเด็กชั้นสูงที่มีความชำนาญ และสามารถใช้วิจารณญาณทางคลินิกในการบูรณาการความรู้ทางการพยาบาลเด็ก หลักฐาน เชิงประจักษ์ ทฤษฎีการพยาบาล และศาสตร์อื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องในการปฏิบัติการพยาบาลเด็กชั้นสูงให้บรรลุตามเป้าหมาย (Kelly, 2008) การพัฒนาให้พยาบาลก้าวไปเป็นผู้ปฏิบัติการพยาบาลเด็กชั้นสูงจำเป็นต้องมีที่พยาบาลต้องเข้ารับการศึกษาในระดับพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต และความรู้ที่สำคัญส่วนหนึ่งนั้นก็คือนิสิตพยาบาลระดับบัณฑิตศึกษาสามารถพัฒนาตนเองและก้าวสู่การเป็นผู้ปฏิบัติการพยาบาลชั้นสูงได้สำเร็จ (Butts & Rich, 2010) ซึ่งพบว่า นิสิตยังขาดโอกาสในการใช้ความคิดวิเคราะห์สถานการณ์ทางคลินิกขณะปฏิบัติการพยาบาล (Teekman, 2000) และขาดการชี้แนะตนเองในการคิดวิเคราะห์เกี่ยวกับการกำหนดกิจกรรมการพยาบาลเพื่อแก้ไขปัญหาสุขภาพที่มีความซับซ้อน (Corlett, 2000) ซึ่งถือเป็นความรับผิดชอบของผู้ปฏิบัติการพยาบาลเด็กชั้นสูง จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง พบว่ามีกลวิธีการสอนที่ช่วยพัฒนาความรู้จากการปฏิบัติการพยาบาลบนคลินิกได้หลายวิธี การสะท้อนคิด (Reflection) เป็นวิธีการสอนวิธีหนึ่งที่มีความเหมาะสมอย่างมาก (Health, 1998; Carter, & Dearmun, 2000; Teekman, 2000) ทั้งนี้เพราะการสะท้อนคิดเป็นกระบวนการคิดอย่างเป็นระบบ เกี่ยวกับความรู้ และประสบการณ์ที่สั่งสม เพื่อให้เกิดความเข้าใจต่อยอดความรู้ และเกิดการเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ (Rolfe, 1996) สำหรับนิสิตพยาบาลระดับบัณฑิตศึกษาซึ่งเป็นพยาบาลที่มีประสบการณ์ทำงานการสะท้อนคิดยังเป็นการเชื่อมโยงความรู้ที่มีจาก

ประสบการณ์ เข้ากับความรู้อีกครั้งผ่านการเรียนการสอนด้านการปฏิบัติการพยาบาลชั้นสูงบนคลินิก เกิดเป็นความรู้ที่ตกผลึกสำหรับพัฒนาศาสตร์การพยาบาลได้อย่างแตกต่างจากการเรียนรู้ในลักษณะอื่น (Bulman & Schutz, 2004) นอกจากนี้หากสามารถพัฒนานิสิตให้นิสิตเป็นผู้เรียนรู้ด้วยการสะท้อนคิดได้สำเร็จ การเรียนรู้ในลักษณะนี้ก็สามารถคงอยู่เพื่อพัฒนาองค์ความรู้ได้ต่อไปด้วยตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับบริบทของการเป็นผู้ปฏิบัติการพยาบาลเด็กชั้นสูง และยังช่วยให้พยาบาลสามารถเกิดการเรียนรู้เพื่อการปฏิบัติการพยาบาลชั้นสูงในกลุ่มผู้รับบริการที่ต้องการการดูแลที่มีซับซ้อนได้อย่างเหมาะสม (Brutt & Rich, 2010) ด้วยตนเองได้ต่อไปในอนาคต

ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษา ประสบการณ์และผลลัพธ์ของการเรียนรู้ผ่านการสะท้อนคิดในการปฏิบัติการพยาบาลเด็กชั้นสูงของนิสิตพยาบาลระดับบัณฑิตศึกษา ซึ่งข้อค้นพบของงานวิจัยนี้จะเป็นข้อมูลแบบองค์รวมที่มีความลึกซึ้งที่ถ่ายทอดผ่านประสบการณ์ของนิสิตระดับบัณฑิตศึกษาโดยตรง ทำให้ข้อมูลจากการศึกษาวิจัยครั้งนี้นำไปใช้พัฒนาเป็นรูปแบบการสอนด้วยวิธีการสะท้อนคิดในการจัดการศึกษาด้านการปฏิบัติการพยาบาลเด็กชั้นสูงได้เป็นอย่างดี ประกอบกับผลลัพธ์ของการเรียนรู้แบบสะท้อนคิดที่เกิดขึ้นยังสามารถสร้างข้อสรุปที่สามารถนำมาเทียบเคียงกับผลลัพธ์ของการปฏิบัติการพยาบาลที่เกิดขึ้นผ่านการสะท้อนคิด ที่อาศัยทักษะ ความรู้ และประสบการณ์ได้อีกทางหนึ่ง ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาการปฏิบัติการพยาบาลเด็กชั้นสูงได้อีกด้วย

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่ออธิบายประสบการณ์ตรง และผลลัพธ์ของการเรียนรู้ด้วยการสะท้อนคิดในการปฏิบัติการพยาบาลเด็กชั้นสูง ตามการรับรู้ของนิสิตพยาบาลระดับบัณฑิตศึกษา

2. เพื่อให้ได้ข้อมูลในพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนบนคลินิก ในการปฏิบัติการพยาบาลเด็กชั้นสูง และเกิดผลลัพธ์การเรียนรู้ในการปฏิบัติการพยาบาลเด็กชั้นสูงที่พึงประสงค์

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วมแบ่งออกเป็น 3 ระยะ ได้แก่

ระยะที่ 1 เป็นระยะที่ผู้วิจัยทำการสอนด้วยการสะท้อนคิด ตามขั้นตอนของ Gibb (1998) 6 ขั้นตอนคือ ขั้นตอนบรรยายเหตุการณ์ ขั้นตอนบอกความรู้สึกที่เกิดขึ้น ขั้นตอนประเมินความคิดเห็นต่อสถานการณ์ ขั้นตอนวิเคราะห์ภาพรวมของสถานการณ์ ขั้นตอนค้นหาข้อสรุป และขั้นตอนวางแผนการกระทำ โดยการสะท้อนคิดจะเกิดขึ้นขณะประชุมปรึกษาก่อนให้การพยาบาล ร่วมกับการให้นิสิตสะท้อนคิดขณะปฏิบัติการพยาบาลกับผู้สอน นอกจากนี้นิสิตจะเขียนบันทึกการสะท้อนคิดส่งให้กับผู้วิจัยตลอดระยะเวลาการเรียนรู้ในช่วงระหว่างเดือน มกราคม 2555 - มีนาคม 2556

ระยะที่ 2 เป็นระยะพัฒนาและปรับปรุงรูปแบบการสอนด้วยการสะท้อนคิดโดยผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์มาปรับวิธีการสอนด้วยการสะท้อนคิด พร้อมทั้งทำการสัมภาษณ์และสนทนากลุ่มระหว่างนิสิตและผู้วิจัย ถึงผลลัพธ์ของการสอนด้วยวิธีการสะท้อนคิดที่นิสิตรับรู้

และระยะที่ 3 เป็นการสรุปและประเมินการวิจัยโดยผู้วิจัยสรุปรูปแบบการสอนแบบสะท้อนคิดที่มีพื้นฐานการพัฒนากระบวนการสอนมาจากประสบการณ์และผลลัพธ์ตามการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นของนิสิต

ผู้ให้ข้อมูลหลักในการวิจัยครั้งนี้คือ นิสิตหลักสูตรพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต ที่ผู้วิจัยคัดเลือกแบบเฉพาะเจาะจงโดยนิสิตปฏิบัติการพยาบาลเด็กชั้นสูงบนหอผู้ป่วยเด็กโรงพยาบาลระดับตติยภูมิแห่งหนึ่งในกรุงเทพมหานคร ในรายวิชาปฏิบัติการพยาบาลเด็กชั้นสูง 2 ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลภายหลังจากได้รับอนุมัติจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในคนฯ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เมื่อวันที่ 13 มกราคม 2555 โดยผู้วิจัยเก็บข้อมูลผ่านการวิเคราะห์สถานการณ์จริงที่เกิดขึ้นขณะจัดการเรียนการสอนบนคลินิกในวิชาปฏิบัติการพยาบาลเด็กชั้นสูง ร่วมกับสัมภาษณ์เชิงลึกนิสิตเป็นรายบุคคลถึงประสบการณ์การปฏิบัติการพยาบาลเด็กชั้นสูง นอกจากนี้ผู้วิจัยยังทำการสังเกตการปฏิบัติการพยาบาลของนิสิต พร้อม

ทั้งบันทึกสิ่งที่สังเกตในแบบบันทึก ร่วมกับอ่านบันทึกการสะท้อนคิดรวมทั้งวิเคราะห์แผนการพยาบาลของนิสิต การวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยเกิดขึ้นพร้อมไปกับการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยผู้วิจัยทำการวิเคราะห์เนื้อหาจากทุกแหล่งข้อมูลเพื่อให้เกิดภาพรวมของข้อมูลที่ถูกต้อง โดยผู้วิจัยทำการวิเคราะห์แยกแยะประเด็นเพื่อตีความข้อมูล โดยพิจารณาจากกลุ่มคำ หรือประโยคในข้อมูลร่วมกับการพิจารณาความหมายในภาพรวม จากนั้นนำข้อมูลมาให้รหัสและจัดข้อมูลเป็นกลุ่ม ๆ แล้วอ่านทบทวนข้อมูลพร้อมทั้งเขียนอธิบายข้อมูลโดยใช้การอ้างอิงจากการสัมภาษณ์ การสังเกตเป็นหลัก จากนั้นจึงเขียนสรุปของข้อมูลเป็นประเด็นต่าง ๆ โดยเน้นการแสดงความคิดเห็นที่สะท้อนสิ่งที่เกิดขึ้นจริง

ผลการวิจัย

ผู้ให้ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ คือ นิสิตหลักสูตรพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการพยาบาลเด็ก จำนวน 10 คน มีอายุระหว่าง 28 - 35 ปี เป็นนิสิตเพศหญิงทั้งหมด นิสิตที่เข้าร่วมในการวิจัยครั้งนี้เป็นพยาบาลวิชาชีพที่มีใบประกอบวิชาชีพการพยาบาลและการผดุงครรภ์ชั้น 1 และมีประสบการณ์ปฏิบัติงานในสาขาการพยาบาลเด็กมาแล้วตั้งแต่ 3 ปีขึ้นไปทุกคน โดยนิสิตได้ศึกษาในวิชาปฏิบัติการพยาบาลเด็กชั้นสูงบนหอผู้ป่วยเป็นระยะเวลา 180 ชั่วโมง

1. ประสบการณ์การเรียนรู้ผ่านการสะท้อนคิดในการปฏิบัติการพยาบาลเด็กชั้นสูง

ประสบการณ์การเรียนรู้ผ่านการสะท้อนคิด 3 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นการค้นพบความจริง ขั้นการประยุกต์ใช้ทฤษฎีการพยาบาล และขั้นการคงไว้ซึ่งการเรียนรู้แบบสะท้อนคิดด้วยแรงจูงใจของตนเอง เป็นประสบการณ์ที่มาจากภาพถ่ายทอดของผู้ให้ข้อมูลหลัก โดยมีรายละเอียดดังนี้

1.1 “ขั้นการค้นพบความจริง” : เป็นขั้นตอนแรกที่นิสิตถ่ายทอดออกมาว่าเกิดขึ้นในประสบการณ์การเรียนรู้ผ่านการสะท้อนคิด ขั้นตอนนี้จะถูกกระตุ้นให้ใช้ความคิดโดยผู้สอนในขณะที่ให้การพยาบาลผู้ป่วยเด็ก นิสิตทุกคนกล่าวว่าการสะท้อนคิดช่วยให้มองเห็นปัญหาของผู้ป่วยอย่างเข้าใจ การค้นพบความจริงคือการที่นิสิตแสดงถึงการแสวงหาข้อมูลการประเมินสถานการณ์ทางการพยาบาล และนำข้อมูลที่แสวงหาได้ มาอธิบายสถานการณ์ทางการพยาบาลที่เกิดขึ้นกับคนไข้อย่างเข้าใจ ถือเป็นองค์ประกอบสำคัญในการเรียนรู้ในขั้นนี้อย่างสมบูรณ์

“การได้คิด ได้สะท้อนออกมา เป็นการช่วยให้เรากลับไปหาข้อมูล ทั้งการประเมินที่คนไข้ ข้อมูลมาดูแลเทียบกับทฤษฎี ว่าไม่มี เป็นสิ่งแรก เป็นขั้นแรกของการเรียนแบบสะท้อนความคิด จากผู้ป่วยของเราที่ดูแล”

ก้าวแรกของการค้นพบความจริงคือการแสวงหาข้อมูลที่เกิดจากความตระหนักในขณะนั้นว่ากำลังเผชิญกับข้อสงสัยที่ต้องการข้อมูลมาอธิบายเพิ่มเติม และผ่านการถูกกระตุ้นให้คิดด้วยคำถามที่ “ที่คนไข้เป็นอย่างนี้เพราะอะไร” ที่ช่วยกระตุ้นให้เกิดการอภิปราย และเกิดคำถามใหม่ ๆ ที่ทำให้นิสิตถามคำถามในใจ และค้นหาคำตอบด้วยตนเอง รวมทั้งสร้างความเข้าใจในการปฏิบัติการพยาบาลขั้นสูงผ่านการอภิปรายอาจารย์ผู้สอน

“ได้ตรวจร่างกายน้องเค้า (คนไข้เด็กที่อยู่ในความดูแล) จับที่ผิว ดูแบบผิวแห้ง ยิ่งพ่อแม่ของเด็กบอกว่าท้องเสียมาหลายครั้ง และก็น้องงอแง ก็คิดถึง Dehydration (ภาวะขาดน้ำ) พอมาคุยกับอาจารย์ ๆ ก็บอกว่าลองถามการกิน การถ่ายปัสสาวะชีวว่าครั้งสุดท้ายเมื่อไหร่ พอมาคุยกับอาจารย์ถึงข้อมูลที่ได้มา แล้วอาจารย์ถามต่อว่า เกิดอะไรกับคนไข้เรา... เราก็แบบคิดคำถามในใจประมาณว่า น้องเค้าเป็นอย่างนี้เพราะอะไรนะ กินน้อยหรือ ซึ่งไม่น่าจะใช่ พอคิดย้อนไปที่คุยกับอาจารย์เรื่องปัสสาวะก็นึกออกเลยว่า นี่คือข้อมูลที่เราต้องหาเพิ่ม พอรู้ว่าเด็กยังไม่ฉี่เลยมา 4 ชั่วโมง พอเก็บฉี่น้องได้ก็ประเมินต่อไป...คือเริ่มจะหาต่อด้วยว่าสาเหตุท้องเสียครั้งนี้คืออะไร ก็ทำให้เราระบุปัญหาได้ว่า มีภาวะขาดน้ำระดับปานกลางถึงรุนแรง”

1.2 ขั้นการประยุกต์ใช้ทฤษฎีการพยาบาล :

การประยุกต์ใช้ทฤษฎีการพยาบาล (Nursing theory) คือสิ่งที่นิสิตถ่ายทอดเป็นประสบการณ์การเรียนรู้ภายใต้การสะท้อนคิด ซึ่งเริ่มจากการมองเห็นความสำคัญของการใช้ทฤษฎีการพยาบาลมาเป็นกรอบแนวคิดในการปฏิบัติการพยาบาล เพราะทฤษฎีการพยาบาลช่วยชี้นำกลวิธีในการแก้ปัญหาทางคลินิก

“ทฤษฎีการพยาบาล อย่างใช้ของนิวมาน พอมาประยุกต์กับเคส (Case คือ ผู้รับบริการในความดูแล) จากที่เราจะถาม ถามเยอะ ก็จะถามแบบเจาะจงมากขึ้น ถามแบบค้นหาสาเหตุที่มาของปัญหาที่เรามองเห็น และก็จะได้กิจกรรมการดูแลที่เฉพาะเจาะจงมากขึ้น เผลอก็ได้รับการดูแลตามที่เขาต้องการ”

แม้ว่านิสิตจะได้เรียนรู้เกี่ยวกับทฤษฎีการพยาบาล แต่จะเป็นการเรียนที่เป็นการบรรยายเป็นหลัก เมื่อได้

มีโอกาสสะท้อนคิดผ่านการปฏิบัติการพยาบาล นิสิตทุกคนจะอภิปรายถึงการได้ใช้ความคิดผ่านการใช้ทฤษฎีการพยาบาลเพื่อระบุปัญหาทางการพยาบาล

“มองเห็นปัญหาชัดเจนขึ้น เพราะทฤษฎีการพยาบาล ช่วยให้การใช้ความคิดของเรา เชื่อมเข้ากับปัญหาทางการพยาบาลได้ชัด ทฤษฎีการพยาบาลจะช่วยให้เรามองปัญหาคนไข้ที่ชัดเจนมาก”

“พออาจารย์ถามว่า เกิดอะไรขึ้นกับคนไข้ ลองมองแบบนิวมานดูสิ ก็ทำให้เรากลับมาคิดถึงทฤษฎีของนิวมาน หลักการว่าอะไรทำให้เกิดปัญหาขึ้น แล้วคนไข้มีปฏิกิริยาอะไร ปฏิกิริยาที่เกิดบอกว่าเราต้องประเมินเรื่องไหน ก็ทำให้เราเข้าใจว่า อ้อ ทฤษฎีของนิวมาน เขามองอย่างนี้ นิวมานเขาจะคิดแบบนี้ พอมาเชื่อมกับคนไข้ ก็ง่าย ก็มองเห็น”

1.3 ขั้นการคงไว้ซึ่งการเรียนรู้แบบสะท้อนคิด

ด้วยแรงจูงใจของตนเอง : การเรียนรู้ผ่านการสะท้อนคิดในการปฏิบัติการพยาบาลเด็กขั้นสูง สิ่งสำคัญที่ส่งเสริมให้นิสิตเกิดการเรียนรู้คือการกระตุ้นให้นิสิตได้คิด อย่างใคร่ครวญเกี่ยวกับสถานการณ์ และการปฏิบัติการพยาบาลที่นิสิตวางแผนขึ้น นิสิตจะผ่านขั้นการค้นพบความจริง และขั้นประยุกต์ใช้ทฤษฎีการพยาบาล ในขั้นต่อมาซึ่งมีความสำคัญและแสดงถึงการเกิดประสบการณ์เรียนผ่านการสะท้อนคิดคือ ขั้นการคงไว้ซึ่งการเรียนรู้แบบสะท้อนคิด ด้วยแรงจูงใจของตนเอง

“พอทราบว่าจะต้องมีการสะท้อนคิดในการเรียนปฏิบัติขั้นสูงก็ไม่ค่อยจะเข้าใจว่าเป็นยังไง แต่พอได้คิด คือที่อาจารย์มาถามกระตุ้นนะค่ะ รู้สึกว่ามันเกิดคำถามในใจด้วย คิดเพิ่มขึ้นจาก ที่ไม่เคยคิดละเอียดรอบคอบ ก็เข้าใจไปเลยว่าเกิดอะไร อย่างที่ไปดูแลคนไข้ทารก ในหอผู้ป่วยนอนมีเสียงดังและเด็กเค้าก็สะดุ้งบ่อย ๆ อาจารย์ก็ถามนะค่ะว่า เห็นเด็กสะดุ้งอย่างนี้ คิดว่าจะเกิดผลอะไรตามมามั้ย แทนที่เราจะแค่ดูเฉย ๆ ก็คิดตามและมองเห็นว่าผลที่ตามมา...เราก็กลับมาถามในใจว่า จะทำอย่างไรที่จะช่วยให้เด็กเค้าพักได้ ก็คิดถึง การให้ความอบอุ่นความรู้สึกปลอดภัยที่เด็กจะสัมผัสได้...ที่เราทำไปมันมาจากการคิดแบบรอบคอบนี่นะ ไม่เคยสนใจมาก่อน”

ในขั้นตอนนี้ นิสิตจะเกิดความตระหนักถึงการได้สะท้อนความคิดขณะปฏิบัติการพยาบาล และเข้าใจว่าการสะท้อนคิดคืออะไร และการได้สะท้อนขณะให้การพยาบาลช่วยให้เกิดความรู้แบบต่อยอดจากความรู้เดิม

“เพิ่งคิดออกมาว่า เราต้องคิดตลอดเวลา และต้องคิดสะท้อนไปถึงการพยาบาลแบบมีเหตุมีผล สิ่งนี้ช่วยให้เรา

เรียนรู้และดูแลคนไข้ได้โดยใช้ความรู้ และมันเป็นสิ่งที่จะอยู่กับเราไปตลอด”

2. ผลลัพธ์การเรียนรู้

ผลลัพธ์ของการเรียนรู้จากการสะท้อนคิดในการปฏิบัติการพยาบาลเด็กชั้นสูง ที่นิสิตได้ถ่ายทอดออกมา มีลักษณะของการให้ความหมายที่เกี่ยวข้องกับประเด็นที่เรียกว่า “มองเห็นความเปลี่ยนแปลง” ที่สื่อถึงความเปลี่ยนแปลงที่เกิดจากการมีทักษะการพยาบาลเด็กชั้นสูงของนิสิต ที่มองเห็นความเปลี่ยนแปลงด้วยตัวของนิสิตเอง ดังเช่นที่นิสิตคนหนึ่งกล่าวว่า

“สิ่งที่เราได้คือเราเปลี่ยน เปลี่ยนวิธีคิด เปลี่ยนวิธีการทำงานที่ต้องเอาความรู้ที่เรียนมาใช้ และก็ถ้าจะให้การพยาบาลควรจะมองว่าต้องเอาทฤษฎีการพยาบาลมาใช้ ซึ่งจะทำให้เรารู้สึกว่าเราทำงานแบบพยาบาลได้สำเร็จ จากที่เราจะแค่คิดว่าเนี่ยยาก ใช้ทฤษฎีการพยาบาล ใช้ความรู้เรื่องเด็กคิดว่ายากมาก แต่ก็ทำได้ เปลี่ยนไปได้ มองเห็นว่าเราเปลี่ยนแปลง”

เมื่อนิสิต “มองเห็นความเปลี่ยนแปลง” ประเด็นผลลัพธ์การเรียนรู้ที่เกิดจากองค์ประกอบสำคัญ 3 ประเด็น คือ สามารถระบุผลลัพธ์การพยาบาลได้ สร้างความมุ่งมั่นที่จะปฏิบัติการพยาบาลโดยใช้ทฤษฎีการพยาบาล และรู้สึกประสบผลสำเร็จกับการพยาบาล ทั้งสามประเด็นนี้เป็นผลลัพธ์ของการเรียนรู้โดยรายละเอียดดังต่อไปนี้

2.1 สามารถระบุผลลัพธ์การพยาบาลได้

ภายใต้การมองเห็นความเปลี่ยนแปลงนั้น นิสิตจะสามารถระบุผลลัพธ์การพยาบาลได้ โดยนิสิตมีความเข้าใจถึงการกำหนดเป้าหมายการพยาบาล และมีทิศทางพร้อมทั้งวิธีการในการประเมินผลลัพธ์ทางการพยาบาล

“แต่ก่อนยังเราก็จะให้การพยาบาลแบบนี้ อย่างเด็กที่ติดเชื้อมันก็ต้องดูแลให้ยาเพื่อลดการติดเชื้อ สิ่งที่เราประเมินก็ได้ยาครบ และก็ไม่ได้ติดเชื้อ ก็ดูเหมือนจะครบคลุม แต่พอมาสะท้อนความคิดกับอาจารย์ ก็เข้าใจว่าจะไม่ใช่...เราจะเห็นว่าเด็กเค้ามีปัญหาติดเชื้อบ่อย เป้าหมายที่ลดการติดเชื้อในปัจจุบันก็ใช่ แต่ในบทบาทของพยาบาลเราป้องกันไม่ให้เด็กเขาติดเชื้ออย่างนี้อีกได้...ต้องมีผลลัพธ์คือเขาจะต้องไม่กลับมาด้วยการติดเชื้ออีก”

“พอได้คิด สะท้อนความคิด ใช้ทฤษฎีของนิเวศมาเชื่อมโยงด้วย เราจะมองเห็นผลลัพธ์การพยาบาลว่าจะต้องป้องกันอะไร ผลลัพธ์ระยะสั้นคืออะไร ระยะยาวคืออะไร เราเองไม่เคยมองมาก่อน”

2.2 สร้างความมุ่งมั่นที่จะปฏิบัติการพยาบาล

โดยใช้ทฤษฎีการพยาบาล ประเด็นนี้เป็นผลลัพธ์การเรียนรู้ที่ถือได้ว่าเป็นการเปลี่ยนแปลงที่มองเห็นได้ชัด เพราะการที่นิสิตได้ใช้ ทฤษฎีการพยาบาลมาเป็นแกนกลางในการปฏิบัติการพยาบาล นิสิตยังเกิดความมุ่งมั่นที่จะปฏิบัติการการพยาบาล โดยใช้ทฤษฎีการพยาบาลต่อไปอีกในการปฏิบัติการพยาบาล

“รู้สึกว่าการพยาบาลจริง ๆ นำไปใช้ไม่ยาก พอเรียนแบบสะท้อนคิดไปพร้อม ๆ กับการใช้ทฤษฎี รู้สึกว่าทั้งสองอย่างช่วยกันให้เราเข้าใจ และเราจะสามารถใช้ทฤษฎีการพยาบาลต่อไปเมื่อเรียนจบ”

“พอเรียนวิชา nursing theory ตอน ป.โท นี้เรียนจบนึกไม่ออกว่าจะเอาทฤษฎีการพยาบาลมาใช้ยังไง พอเรียนวิชาปฏิบัติเด็กต้องเอาทฤษฎีการพยาบาลมาใช้ด้วย รู้สึกตอนแรกว่ายาก แต่ว่าพอได้ใช้ ได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ได้ฝึกคิด ได้ตั้งคำถาม แล้วช่วยให้เราเห็นเลยว่าทฤษฎีการพยาบาลเหมาะสมและทำให้มีมุมมองของการปฏิบัติการพยาบาลที่ชัดเจนขึ้นอีกอย่างเลยคือรู้สึกว่าเราจำเป็นต้องใช้ทฤษฎีการพยาบาลต่อไปถ้าเราจะให้การพยาบาลอย่างที่มีประสิทธิภาพต่อไป”

2.3 รู้สึกประสบผลสำเร็จกับการพยาบาล

ผลลัพธ์ข้อนี้เป็นผลลัพธ์ที่ยิ่งช่วยให้ นิสิตรับรู้ถึงความเปลี่ยนแปลงได้เป็นอย่างดี การรู้สึกประสบผลสำเร็จกับการพยาบาลเกิดขึ้นกับนิสิตในระหว่างการจัดการเรียนการสอนด้วยการสะท้อนคิด ความรู้สึกประสบผลสำเร็จกับการพยาบาลมีด้วยกันสองลักษณะคือ ความรู้สึกประสบผลสำเร็จในการปฏิบัติการพยาบาล และความรู้สึกประสบผลสำเร็จในเชิงวิชาชีพ ผลสำเร็จในการปฏิบัติการพยาบาล คือผลลัพธ์การเรียนรู้ที่นิสิตรับรู้ และมองเห็นว่าเกิดขึ้น และมีเป็นผลสำเร็จที่เกิดจากการใช้กระบวนการคิดแบบสะท้อนความคิดที่มีแบบแผน อย่างเป็นระบบ

“เราเห็นว่าคนไข้เขามีการปรับพฤติกรรม ยอมรับว่าเขาต้องปรับตัว คนไข้ที่ดูแล เขาต้องงดการกินพวกอาหารเค็ม อาหารรสจัด ๆ ซึ่งเขากินอย่างนี้มาจนเป็นของโปรด มันคงปรับยากเลย แต่เขาก็ทำได้ ไม่ใช่เพราะแต่เราไปบอกให้เขาทำ ไปสอน แต่เหมือนเราค้นเจอว่าใครที่จะช่วยให้เขาปรับพฤติกรรมการกินได้สำเร็จ ก็เลยวางแผนการดูแลได้เหมาะสม นี่คือผลสำเร็จของงานเลย เป็นผลสำเร็จของการพยาบาลที่เราได้ให้ไปกับเขา”

“ไม่ค่อยเข้าใจเรื่องการปฏิบัติการพยาบาลชั้นสูงในตอนแรก พอเรียนพยาบาลชั้นสูงนี้ก็ต้องคิดเยอะ

ไข่ม้อย แต่พอเรียนไปเรื่อย ๆ เราจะมองเห็นปัญหาคนไข้อีก
มุมหนึ่ง และก็ถ้าจะช่วยให้ปัญหาของเขาหมดไปเราต้องมี
กิจกรรมการดูแลที่เฉพาะเจาะจง การได้ฝึกการคิดที่มีระบบ
ช่วยได้ เพราะจะทำให้เราเข้าไปถึงปัญหาของคนไข้มากขึ้น
นี่คือการพยาบาลขั้นสูง เข้าใจแล้วอย่างจริงจัง”

อภิปรายผลการวิจัย

ประสบการณ์การเรียนรู้ผ่านการสะท้อนคิด 3 ขั้นตอน
ได้แก่ ขั้นการค้นพบความจริง ขั้นการประยุกต์ใช้ทฤษฎีการ
พยาบาล และขั้นการคงไว้ซึ่งการเรียนรู้แบบสะท้อนคิดด้วย
แรงจูงใจของตนเอง เป็นประสบการณ์ที่มาจากการถ่ายทอดของ
ผู้ให้ข้อมูลหลัก และถ้าหากมองย้อนกลับไปที่การสะท้อนคิด
ตามขั้นตอนของ Gibb (1998) 6 ขั้นตอน ก็จะพบว่าการเรียนรู้
ผ่านการสะท้อนที่นิสิตถ่ายทอดออกมานั้นมีการผสมผสานขั้นตอน
การสะท้อนคิดตามขั้นตอนของ Gibb บางขั้นตอนเข้าด้วยกัน
จนเกิดเป็นขั้นตอนการเรียนรู้ของนิสิตเองที่มีลักษณะของแต่ละ
ขั้นตอนดังนี้

1. ขั้นการค้นพบความจริง : ขั้นตอนนี้นิสิตถ่ายทอด
ว่าเกี่ยวข้องกับการมองเห็นปัญหาของผู้ป่วย โดยการได้สะท้อน
ความคิดจากการพูดคุยกับผู้สอน และเกิดความเข้าใจปัญหา
ของผู้ป่วย นิสิตเกิดการแสวงหาข้อมูลเพื่อประเมินสถานการณ์
ทางการพยาบาล และเข้าใจสถานการณ์ที่ กระบวนการเรียนรู้
ในขั้นตอนนี้เป็นผสมผสานขั้นตอนการสะท้อนคิดตามขั้นตอนของ
Gibb ในขั้นการบรรยายเหตุการณ์ และบอกความคิดความรู้สึก
ที่เกิดขึ้น ทั้งนี้เพราะนิสิตจะต้องอธิบายรายละเอียดปัญหา
ของผู้ป่วยว่า “เกิดอะไรขึ้นบ้าง” และต้องย้อนคิดสำรวจปัญหา
ของผู้ป่วยที่เกิดขึ้น โดยมีอาจารย์ผู้สอนเป็นผู้กระตุ้นให้เกิดการ
ย้อนคิดด้วยคำถาม “เกิดอะไรขึ้นกับผู้รับบริการของคุณ”
“คุณคิดอย่างไร จึงกำหนดแผนการพยาบาลเช่นนี้”

2. ขั้นการประยุกต์ใช้ทฤษฎีการพยาบาล : นิสิตจะ
มองเห็นความสำคัญของการใช้ทฤษฎีการพยาบาลเป็นกรอบ
แนวคิดในการปฏิบัติการพยาบาลซึ่งถือว่าเป็นการพัฒนาความ
คิดของตัวนิสิตเอง เพราะการประยุกต์ใช้ทฤษฎีการพยาบาล
ในการปฏิบัติการพยาบาลเด็ก ต้องอาศัยการคิดวิเคราะห์ด้วย
ตนเองเป็นหลัก สอดคล้องกับการศึกษาของ Sharif และ
Masoumi (2005) ที่พบว่านักเรียนพยาบาลสามารถคิด
เชื่อมโยงความรู้ได้ด้วยตนเองเมื่อได้ผ่านการสะท้อนคิดจนเกิด
ความเข้าใจในสถานการณ์พยาบาลที่เกิดขึ้น ข้อมูลนี้ชี้ให้เห็น
ประสบการณ์การเรียนรู้ที่ประยุกต์ใช้ทฤษฎีการพยาบาลด้วย

ตัวนิสิตเอง ยังชี้ให้เห็นด้วยว่า การใช้ทฤษฎีการพยาบาล
เพื่อการปฏิบัติการพยาบาลไม่ใช่เรื่องง่ายนัก และช่องว่าง
ระหว่างทฤษฎีและการปฏิบัติการพยาบาลจะสามารถลดลงได้
โดยการเลือกรูปแบบการสอนด้วยวิธีการสะท้อนคิดผ่านการปฏิบัติ
การพยาบาล ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาวิจัยหลายชิ้นเกี่ยวกับการ
การใช้รูปแบบการสอนแบบสะท้อนคิดเพื่อให้นิสิตพยาบาล
สามารถประยุกต์ใช้ทฤษฎีการพยาบาลเพื่อการปฏิบัติการ
พยาบาลได้อย่างสำเร็จ (Landers, 2000; Corlett, 2000;
Ousey, 2000; Platzer, Blake, & Ashford, 2000; Bulman,
& Schutz, 2004; Ajani & Morz, 2011)

3. ขั้นการคงไว้ซึ่งการเรียนรู้แบบสะท้อนคิดด้วย
แรงจูงใจของตนเอง : นิสิตเกิดความเข้าใจว่าการสะท้อนคิด
ช่วยให้เกิดการเรียนรู้ได้อย่างไร และมองเห็นประโยชน์ของการ
สะท้อนคิด นำไปสู่การสะท้อนคิดด้วยตนเองตามมา ในขั้นตอนนี้
เป็นขั้นตอนที่เกี่ยวข้องกับความสามารถในการหาข้อสรุป
จากการเรียนรู้ และวางแผนการกระทำในอนาคต ตามแนวคิด
ของ Gibbs (1998) ในแง่ที่ว่านิสิตสามารถคิดและเกิดความ
ตระหนักรู้ด้วยตนเองว่า “อะไรที่ทำแล้วดี” ซึ่งก็คือการผ่าน
ขั้นตอนในทุก ๆ ขั้นตอนของการสะท้อนคิด และพัฒนาขึ้นเป็นการ
สะท้อนคิดที่เกิดภายในตัวเอง (Self-reflection) ซึ่งก็คือ
การตรวจสอบภายในและค้นหาสิ่งที่ตนเองสนใจซึ่งเกิดจากการ
กระตุ้นของประสบการณ์ที่เกี่ยวข้อง (Benard, 1995; Roger,
1996)

ผลลัพธ์การเรียนรู้ผ่านการสะท้อนคิด

การเรียนรู้ผ่านการสะท้อนคิดของนิสิต สามารถสรุป
ออกมาเป็นประเด็นหลัก คือ “มองเห็นความเปลี่ยนแปลง”
ซึ่งสะท้อนความหมายให้เห็นถึงการที่นิสิตมองเห็นความ
เปลี่ยนแปลงที่ เกิดขึ้นจากตัวของนิสิตเอง โดยใช้ความรู้ที่ได้
เรียนมาพร้อมกันไปกับการสะท้อนคิดในการปฏิบัติการพยาบาล
การมองเห็นความเปลี่ยนแปลง ประกอบด้วยประเด็นย่อย
3 ประเด็นคือ

1. สามารถระบุผลลัพธ์การพยาบาลได้ : นิสิตเข้าใจ
ถึงการกำหนดเป้าหมายทางการพยาบาลในปัญหาสุขภาพที่
ซับซ้อนได้ และมีทิศทางพร้อมทั้งวิธีการชัดเจนในการประเมิน
ผลลัพธ์ทางการพยาบาล ผลลัพธ์การเรียนรู้ในข้อนี้ยังชี้ให้เห็น
ถึงความสำเร็จของการจัดการเรียนการสอนในวิชาปฏิบัติการ
พยาบาลโดยใช้การสะท้อนคิด ซึ่งสอดคล้องกับข้อค้นพบของ
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสะท้อนคิด และผลลัพธ์ของการพยาบาล

ดังเช่น Paget (2001) และ Hargreaves (2004) พบว่า การสะท้อนคิด จะช่วยให้พยาบาลเกิดความสามารถในการ กำหนดแผนการพยาบาลที่มีความเหมาะสม และระบุผลลัพธ์ ทางการพยาบาลได้

2. เกิดความมุ่งมั่นในการใช้ทฤษฎีการพยาบาล : การที่นิสิตได้ใช้ทฤษฎีการพยาบาลมาเป็นแกนกลางในการ ปฏิบัติการพยาบาล ซึ่งเป็นสิ่งสนับสนุนประสบการณ์การเรียนรู้ที่เกิดขึ้นของนิสิตในหัวข้อ การประยุกต์ใช้ทฤษฎีการพยาบาล ที่ และผลลัพธ์ที่น่าพอใจยิ่งขึ้น ไม่ใช่เพียงแค่สามารถ ใช้ทฤษฎีการพยาบาลในการปฏิบัติการพยาบาลได้สำเร็จ แต่เป็นการที่นิสิตเกิดความมุ่งมั่นที่จะใช้ทฤษฎีการพยาบาล ต่อไป ข้อค้นพบนี้เป็นก้าวแรกของการจัดการเรียนการสอน ในวิชาปฏิบัติการพยาบาลเด็กที่เป็นที่ยืนยันว่าทฤษฎีการ พยาบาลไม่ใช่องค์ความรู้เพื่อเรียนรู้ความเชื่อ และที่มาของ ศาสตร์การพยาบาลเท่านั้น แต่ทฤษฎีการพยาบาลคือองค์ความรู้ ที่ต้องนำไปใช้เพื่อการปฏิบัติการพยาบาล ซึ่งสามารถปฏิบัติ ได้จริง (Landers, 2000; Bulman, & Schutz, 2004) และ การลดช่องว่างระหว่างการปฏิบัติการพยาบาลและทฤษฎี การพยาบาลก็คือการจัดการเรียนการสอนโดยใช้การสะท้อน ความคิด (Ousey, 2000; Ajani & Moez, 2011)

3. รู้สึกประสบความสำเร็จในการปฏิบัติการพยาบาล ผลลัพธ์การเรียนรู้ในส่วนนี้เป็นผลลัพธ์ที่ช่วยให้นิสิตรับรู้ถึง ความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นภายหลังจากการเรียนรู้ผ่านการ สะท้อนคิด ซึ่งความรู้สึกประสบผลสำเร็จในการปฏิบัติการ พยาบาลมีด้วยกันสองลักษณะคือ ความรู้สึกประสบผลสำเร็จ ในการปฏิบัติการพยาบาล และความรู้สึกประสบผลสำเร็จใน เชิงวิชาชีพ ซึ่งความรู้สึกประสบผลสำเร็จทั้งสองส่วนเกิดขึ้น โดยตรงกับตัวนิสิตเอง และส่งผลทางบวกกับตัวนิสิต ความรู้สึก ประสบความสำเร็จในการปฏิบัติการพยาบาลนี้ ถือเป็นผลลัพธ์ ที่สำคัญในการพัฒนาให้นิสิตเกิดความรู้สึกใฝ่รู้ (Haag-Heitman, 1999; Girot, 2000) และจะช่วยให้นิสิตพัฒนาบทบาท เป็นผู้ปฏิบัติการพยาบาลขั้นสูงได้สำเร็จ (Benner, Tanner & Chesla, 1996) นอกจากนี้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ยังพบว่านิสิต เกิดการเรียนรู้ที่แสดงให้เห็นถึงการเรียนรู้อย่างมีแบบแผนเป็น กระบวนการ และทุกขั้นตอนที่เกิดขึ้นมาจากการใช้วิธีการเรียน การสอนแบบสะท้อนคิด และผู้เรียนบางคนมีการพัฒนาความ สามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และทำให้เกิดการ เปลี่ยนแปลงทัศนคติและพฤติกรรม และนอกจากนั้นยังพบว่า

เกิดความเข้าใจปัญหาของผู้ป่วยมากยิ่งขึ้นโดยไม่รู้สึกอึดอัดหรือ ยุ่งยากในการสะท้อนความคิดขณะปฏิบัติการพยาบาลกับ อาจารย์ผู้สอนแต่อย่างใด

ข้อเสนอแนะ

กระบวนการเรียนรู้ของนิสิตผ่านการสะท้อนคิดเป็น กระบวนการที่เกิดขึ้นภายในตัวนิสิตทั้งในขณะและหลังจาก ได้ทำการสะท้อนคิดแล้ว กระบวนการเรียนรู้ในการศึกษาวิจัย ครั้งนี้ชี้ให้เห็นว่านิสิตเกิดทั้งการเรียนรู้ตามแนวของสะท้อนคิด พร้อมกับประสบการณ์ในแง่มุมอื่น ๆ ที่นิสิตประสบด้วยตนเอง ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าการสะท้อนคิดช่วยให้นิสิตเกิดการเรียนรู้ ในแบบของนิสิตเองได้อย่างอิสระและมีประสิทธิภาพ ส่วน ผลลัพธ์การเรียนรู้ผ่านการสะท้อนคิด คือ การมองเห็นความ เปลี่ยนแปลง สะท้อนความหมายให้เห็นถึงการที่นิสิตมองเห็น ความเปลี่ยนแปลงที่ เกิดขึ้นจากตัวของนิสิตเอง ภายหลังจาก การได้ปฏิบัติการพยาบาลเด็กชั้นสูงโดยใช้ความรู้ที่ได้เรียนมา ร่วมกันไปกับการสะท้อนคิดในการปฏิบัติการพยาบาล ข้อค้นพบเกี่ยวกับผลลัพธ์การสะท้อนคิดของนิสิตในการศึกษา วิจัยครั้งนี้ แสดงถึงความสำเร็จของนิสิตในการเชื่อมโยงความรู้ ทางการพยาบาลเข้าด้วยกัน และผลลัพธ์ของการเรียนรู้ที่เกิด ขึ้นกับนิสิตยังชี้ให้เห็นถึงการพัฒนาด้านตนเองในด้านการประยุกต์ ใช้ทฤษฎีการพยาบาลเพื่อการปฏิบัติการพยาบาลอย่างประสบ ความสำเร็จ ข้อมูลที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้สามารถนำมาใช้เป็น ส่วนหนึ่งการจัดการสอนโดยใช้การสะท้อนคิดในรายวิชาปฏิบัติ การพยาบาลได้ โดยเฉพาะการนำทฤษฎีการพยาบาลเข้ามา ประยุกต์เชื่อมโยงการสะท้อนคิดเข้ากับการปฏิบัติการพยาบาล แต่การเรียนการสอนในลักษณะนี้ผู้วิจัยพบว่า ผู้เรียนจะต้อง ขึ้นน้ำหนักตนเองเป็นหลัก มากกว่าการสอนแบบชี้แนะโดยอาจารย์ นอกจากนี้ประสบการณ์การเรียนรู้ผ่านการสะท้อนคิดในวิชา ปฏิบัติการพยาบาล สามารถนำไปใช้เป็นหัวข้อประเมินผลลัพธ์ ของการจัดการเรียนการสอนในเชิงคุณภาพได้ โดยให้นิสิตเล่า ถึงประสบการณ์และผลลัพธ์การเรียนรู้ที่เกิดขึ้น หรือให้นิสิต อธิบายถึงความรู้สึกในด้านบวก ความสำเร็จที่นิสิตรู้สึกภายหลัง การเรียนการสอนผ่านการสะท้อนคิด นอกจากนี้ประเด็น ผลลัพธ์การเรียนรู้การสะท้อนคิดยังสามารถนำไปพัฒนาการ หัวข้อประเมินผลการเรียนรู้ในการเรียนการสอนวิชาปฏิบัติการ พยาบาลเด็กชั้นสูง หรือใช้เป็นโมดูลเพื่อพัฒนาข้อคำถาม เพื่อการประเมินผลลัพธ์ของการเรียนรู้ในอนาคตต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- Ajani, K., & Moez, S. (2011). Gap between knowledge and practice in nursing. *Pediatric Social and Behavior science*, 15(2011); 3927-3931.
- Burnard, P. (1995). Nurse educators' perceptions of reflection and reflective practice: a report of a descriptive study. *Journal of Advanced Nursing*, 21(6), 1167-1174.
- Bulman, C., & Schutz, S. (2004). *Reflective Practice in Nursing: The Growth of the Professional Practitioner*. New York: Wiley-Blackwell.
- Butts, J.B., & Rich, K. L. (2010). *Philosophies and Theories for Advanced Nursing Practice*. New Jersey: Jones & Bartlett Learning.
- Carter, B., & Dearmun, A. K. (2000). *Child health care nursing: Concepts, Theory & Practice*. Oxford, England: Alden Press.
- Corlett, J. (2000). The perceptions of nurse, teachers, student nurses and preceptors of the theory-gap in nursing education. *Nurse Education Today*, 20, 499-505
- Gibbs, G. (1988). *Learning by doing: A guide to teaching and learning methods*. Oxford Further Education Unit, Oxford.
- Heath, H. (1988). Reflection and patterns of knowing in nursing. *Journal of Advance Nursing*, 27, 1054-1059.
- Hargreaves, J. (2004). So how do you feel about that? Assessing reflective Practice. *Nurse Education Today*, 24, 196-201
- Kelly, T. (2008). *Essentials of pediatric nursing*. Philadelphia : Wolters Kluwer Health.
- Landers, M.G. (2000). The theory-practice gap in nursing: the role of nurse teacher. *Journal of Advanced Nursing*, 32(6), 1550-1556.
- Ousey, K. (2000). Bridging the theory-practice gap? The role of lecturer/practitioner in Supporting pre- registration students gaining clinical experience in an orthopedic unit. *Journal of orthopedic Nursing*, 4; 115-120.
- Paget, T. (2001). Reflective practice and clinical outcomes: practitioners' views on how reflective practice has influenced their clinical practice. *Journal of Clinical Nursing*, 10, 204-214.
- Platzer, H., Blake, D., & Ashford, D. (2000). An evaluation of process and outcomes from learning through reflective practice groups on a post-registration nursing course. *Journal of Advanced Nursing*, 31(3), 689-695.
- Rolfe, G. (1996). *Closing the Theory-Practice Gap: A New Paradigm for Nursing*. Philadelphia: Butterworth-Heinemann.
- Sharif, F., & Masoumi, S. (2005). A qualitative study of nursing student experience of clinical practice. *BMC Nursing*, 4:6, 168-174.
- Teekman, B. (2000). Exploring reflective thinking in nursing practice. *Journal of Advanced Nursing*, 31(5), 1125-1135.